

«Կ'ըսես ինձ նաև որ արիւթիւն ու նենամ, բայց ափսոս երբեմն կը պակսի ինձ այն, սակայն պիտի ջանամ համա կերպիլ, և կը յուսամ յամենայն դէպս նորէն տեսնել զքեզ։

«Ընդունէ քաղցրիկ և սիրելի զաւակս, ամենայն անուշ գգուանքը և համբոյրները մօր մը՝ որ կ'ուզէ Թշիլ դէպ ի քեզ։
(Ստորագրութիւն)

«Եթէ դրամի պէտք ունիս և այն կրնայ քու ձեռքդ հասնիլ իմացուր մեզի։»

Մօրիս Պարէս կը յաւելու.

«Վայրկեան մը կը լռեմ որ նորէն կարգաք։

«Ինչ խօսքեր կը ցայտեն ամբողջ այս գրիդին սրտէն, ինչ ազնուականութիւն ոճոյ։ Ճանչցէք մեծ հօգիներու ձայնը։ Յետին աստիճան ցաւի մը ժամանակ մեզմէ ո՞վ կ'ունենայ աւելի ճիշտ եղանակ մը և կամ աւելի ազնուական դատողութիւն մը։ Այսպէս ահա կը խօսի եկեղեցեաց ճակոյից տիրայէն երկնից տիրիւնը, գաղղիոյ երկնից տիրիւնը։ Այս է ահաւասիկ դաւրերէ ի վեր մեր կանանց ուսուցումը լեզուն, կատարեալ լեզու համեստութեան և կրից չափաւորման, լեզու ընտիր գլուխ գործօցներու։

«Այս գեղջուկին ըով յուզմունքը, տագնապը և միտքը կը հաւասարակշռին և մայրական սէրը կը բարձրացնեն իր կատարելութեան կէտին։ Թող իր որդին վերաւորուի ինքը չի մարիւր, կայր առ խալիս Մայր ցաւագին։ Այս է միջին դարուն բարձրագոյն վարդապետութիւնը, որ կը կանխէ և կը յայտնէ գոռնէյլեան դիցազնութիւնը։ Սուրբ Կոյսը յոտին կալով կը նկատէր իր որդւոյն վէրքերը, ինչո՞ւն վասնզի նա այդ վիրաց մէջ ոչ թէ մահուան այլ աշխարհի փրկութեան նշանը կը տեսնէր։ Այսպէս ահա 1914 ին գաղղիոյ մայրերը իրենց զինուոր որդւոց ըով գաղղիոյ փրկութեան վրայ կը մտածեն։ Այս նամակիս գորովանաց հետ խառնուած է ծանր և համաշխարհային բան մը»։

ՀՈԳԵԿԻՑ ԸՆԿԵՐ

Հ. ՂԱՌԿԱՍ ԲԺԻԿԵԱՆԻՆ *

ԿՈԹՈՂ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ

Ահ, ո՞վ եղբայր, նաև դո՞ւն,
Դո՞ւն ալ տըւիր հըրաժեշտ
Կեանքի չըջնաղ արևուն.
Դուն՝ մանուշակ մը պարկեշտ...
Կոկոն մը դեռ նոր ծաղկած
Անուշիկ բոյրը վըրադ...
Գոռոզ կայծակ մ' յեղակարծ
Շանթեց ջընջեց, Մահը, վատ...
Զըմբուխտ մ'էիր պերճ, գոհար՝
Զոր ձե՛ռքն Ուսման քանդակեց.
Շնորհքը քեզ սիրահար՝
Պարզակներով կախարդեց։
Իւր բեռներով լի՝ զեղուն
Նաւ փըրկութեան, Յոյս կեանքին...
Վերապ յորձանքը ծովուն՝
Մըղեց յանդունդ մ'ահագին։
Զէր դուն մէկն անոնցմէ՝
Որոնց մարմինն անկենդան
Հազարով արդ կը ծածկէ
Մարտի ճակատը Գերման...
Դու ոչ թէ զէնք, հետ, կըռիւ,
Դարոգեցիր խօշարար.
Ընկ սուր թաշին ի պատիւ
Սիգացիր վե՛հ, խորհեցար...
Վարքը ցածուն և հեգիկ,
Գիտութիւններ տարորոշ՝
Եղան հոգւոյդ բեհեգիկ՝
Ոսկեհարմանդ ապարօշ...
Բայց ի՛նչ օգուտ ձիբքն ա՛յդքան
Ուռքինի գանձերու,
Զոր չըստացաւ իսկ արցայն,
Տիրող ազգաց դարերու...
Զոր մաշումովն արևուն,
Ապազային նըւիրում
Շինեցիր հի՛մ անխախուտ,
Ահեղ սարսափ մը դիւաց...

* Կենսագիրն տես Բազմպէս, էջ 386, (1914, Թիւ 7, Յուլիս)։

Միայն ճրգնած շարաշար,
 Ո՛վ նահատակ, քեզ եղուկ
 Որ չըտեսած փառք մ'անճառ՝
 Կորուսիր կեանքդ յեղյեղուկ:
 Այլ եղբայր, ո՛չ, այդպէս ո՛չ:
 Ան հայրենիքն՝ ում համար
 Զոհեցիր կեանքդ բողբոջ՝
 Պիտ՝ օրհնէ զքեզ անդադար,
 Պիտի կանգնէ յուշարձան
 Իւր ճակատին իսկ վրայ,
 Ուր պիտ՝ ապրիս դուն անձայն
 Անմահութեան գիրդ վրկայ...
 Խորան մ'իրենց սրբտին մէջ
 Բանան բոլոր սիրելիք,
 Ուր իբրև մոմ՝ սէրն անշէջ՝
 Փոխէ երկիրս երկի՛նք:

Հ. ԳՐՍ. ԱՅՏԸՆԵԱՆՑ

Ս. Զենոն գիւղ (Վենետիկ)
 8/21 Սեպտեմբեր 1914

ՀԱՅՐ ՂԵՒՈՒՆԴ ԱԼԻԾԱՆ

ԻՅՐԵՒ ՔԵՐԹՈՂ

▷ ◻ ◁

ԸՆԹԵՐՅՈՒՄՆԵՐ

I.

« ԼՈՒՍԻՆ » Ը
 (Տես Նուագը. Հասոր Բ.
 Երգը. Հանգրուանաց. Թ.)

Հայր Ղևոնդ Ալիշանի քնարին վրայ՝
 հայրենաշունչ լարին հետ կայ նաև բնու-
 թեան գեղեցկութիւնները երգող լար մը
 քնքոյշ ու խորապէս թրթռուն: Բնութիւնը,
 մեծ քերթողին համար, աղբիւր մըն է՝
 որուն ալանակիտ ջուրը չի ցամբիր, լե-
 ցուն է արևով ու պայծառութեամբ, և
 որուն կը դիմեն հերարձակ ու գիսախօւ
 պատուածները հզօրագոյն Արուեստին:
 Այդ աղբիւրը լոյսի աղբիւրն է, աղբիւրը
 կեանքին ու մտածման: Երգիչը մեծ խոր-
 հող մըն է բնութեան առջև՝ ուր ծնրա-
 ղիր կը խոնարհի պաշտամունքով և իր հո-

գին կը դողայ խուկի ու միսթիք զգա-
 ցուններու գինովութեամբ:

Բնագանցութեան մէջ կարծես իր մտա-
 ծումը կ'ապրի լոյսին խելայեղ թոխքէն
 յոգնած, և զգացունները իրենց խորունկ
 անուշութիւնը պահելով մէկտեղ, կը թուին
 • խուհիներ՝ ուր քերթողին ինքնատպութիւնը
 ոչ մէկ բանով կը խաթարուի:

Կարդանք « Լուսին »ը զաղափար մը
 կազմելու համար իր վրայ.

« Բըլուրը փթըթեալը, ամպածըրար գա-
 ցաթունը,
 « Սիւնը դալարիք, և անմահին և գեղջ
 տունը,
 « Դաշտ և հովիտ և ստուերամած կայա-
 րան,
 « Խոխոյ առուաց, սոխակն յոստոց բազ-
 մարան,

« Խընդրեն ըզլուսին
 « Լապտեր գիշերին: »

Թերևս գիշեր մը նստաւ ան իր վա-
 նականի պարզ խցիկի պատուհանին առջև,
 դիտեց Աղբիւրկանը՝ լուսավառ հայելիի
 մը նման հանդարտ, գիշերուան թագու-
 հիին դէմքը ցուացնող: Սիրտը դողաց,
 քնարը հնչեց: Մտածեց որ անլուսին գի-
 շերները գեղեցիկ չեն, իրերը անոր հա-
 հար շունչ առին, զգացում, գեղեցկութեան
 կարօտ և ուզեցին որ լուսինէն շող մը
 սահի իրենց վրայ:

Ինչ է արդէն բանաստեղծի մը հոգին,
 անհուն աշխարհ մը՝ ուր առարկաները
 կեանք ունին և ուր լուսիւնը կարծես
 նուագ մըն է խորապէս քաղցր: Ահա թէ
 ինչ կ'ըսէ Լամարթին,

« Objets inanimés, avez-vous donc
 une âme
 Qui s'attache à notre âme et la
 force d'aimer? »

(Milly ou la terre natale).

Բլուրները, լեռներու ամպածըրար գա-
 ցաթներ, եկեղեցիները, գեղջկական տու-